

Rad za opće dobro u prekršajnom pravu kao alternativa novčanoj kazni

Rukavina, Martina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:435697>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

**PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, STUDIJSKI
CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE, SPECIJALISTIČKI
DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ JAVNA UPRAVA**

Martina Rukavina

**RAD ZA OPĆE DOBRO U PREKRŠAJNOM PRAVU KAO
ALTERNATIVA NOVČANOJ KAZNI**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr.sc. Marta Dragičević Prtenjača

Zagreb, 2023.

SAŽETAK

Rad se bavi institutom rada za opće dobro kao alternativni novčanoj kazni s naglaskom na prekršajni postupak gdje novčane kazne predstavljaju jednu od najčešće izricanih sankcija. Cilj rada je pobliže prikazati razvoj samog instituta rada za opće dobro te kako je on reguliran, prvenstveno u hrvatskom prekršajnom pravu, ali i u kaznenom, budući da je u kazneno pravo uveden ranije nego u prekršajno. I dok svjetska zakonodavstva rad za opće dobro, kao alternativu zatvorskim kaznama, prvi put spominju 60-ih godina 20.-og stoljeća, kao alternativni način izvršenja sankcije u hrvatsko kazneno zakonodavstvo uveden je 1997. godine dok je u prekršajno zakonodavstvo uveden nešto kasnije – 2002. godine. Iako je u prekršajnom pravu zakonski bio reguliran, zbog nedostatka provedbenih propisa, u punom smislu zaživio je tek 2013. godine.

Osvrćući se na njegovu zakonsku regulativu u našem prekršajnom pravu (od pretpostavki za njegovo izricanje do odredbi koje uređuju njegovu provedbu te na kraju i samu provedu) nameću se i neka otvorenja pitanja – može li se isti izreći češće no što se izriče, treba li isti biti isključivo alternativna sankcija za nenaplaćenu novčanu kaznu ili ga treba uvesti i kao samostalnu kaznu, primjerice za pojedine vrste prekršaja i za one koji učestalo ne plaćaju izrečene kazne, trebaju li rokovi za mogućnost njegova izricanja biti kraći i postoji li dovoljna kontrola u njegovoj provedbi. Naime, odredbe Prekršajnog zakona određuju da se isti može izreći isključivo kao alternativna sankcija za nenaplaćenu novčanu kaznu nakon što ista nije naplaćena ni prisilno u roku od dvije godine. Tek protekom tog roka sud može donijeti odluku o zamijeni novčane kazne radom za opće dobro, a samo izvršenje rada za opće dobro biti će pod kontrolom pravne osobe u kojoj se rad izvršava što otvara mogućnosti malverzacija (primjerice pisanje neodrađenih sati kao odrađenih). Neka od otvorenih pitanja mogu se riješiti kao i u kaznenom pravu gdje u postupku izvršavanja rada za opće dobro sudjeluju Probacijski uredi koji vrše kontrolu nad samim izvršavanjem rada, dok za ostala tek treba iznaći rješenja koja zasigurno postoje u nama bliskim zakonodavstvima drugih država.

Ključne riječi: rad za opće dobro, alternativna sankcija, novčana kazna, prekršaj

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. RAD ZA OPĆE DOBRO I NJEGOVA ZAKONSKA REGULATIVA	2
2.1. Rad za opće dobro – pojam i njegov razvoj	2
2.2. Rad za opće dobro u hrvatskom pravu	4
2.2.1. Rad za opće dobro u hrvatskom kaznenom pravu.....	4
2.2.2. Rad za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu	5
2.3. Usporedni prikaz uređenja rada za opće dobro u prekršajnom pravu	7
2.3.1. Regulacija rada za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine ..	7
2.3.2. Regulacija rada za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu u Slovenije	8
3. IZRICANJE SANKCIJE RADA ZA OPĆE DOBRO U PREKRŠAJNOM POSTUPKU ..	9
3.1. Pretpostavke za izricanje sankcije rada za opće dobro u prekršajnom postupku.....	9
3.1.1. Novčana kazna kao sankcija	10
3.1.2. Nenaplaćenost i visina novčane kazne	10
3.1.3. Protek roka za prisilnu naplatu i zamjena novčane kazne radom za opće dobro	11
3.1.4. Punoljetnost prekršitelja	13
3.1.5. Prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj	14
3.2. Kada rad za opće dobro neće biti alternativna sankcija?	14
4. IZVRŠAVANJE RADA ZA OPĆE DOBRO	15
4.1. Nadležnost za izvršavanje rada za opće dobro	15
4.2. Mjesto i troškovi izvršavanja rada za opće dobro	17
4.3. Raspoređivanje i uvjeti rada za opće dobro	18
4.4. Odgoda i prekid izvršavanja rada za opće dobro	20
4.4.1. Rok za podnošenje molbe za odgodu i prekid.....	20
4.4.2. Razlozi za odgodu i prekid.....	21
4.4.3. Problemi odgode rada za opće dobro u sudskoj praksi	21
4.5. Obavještanje o izvršavanju rada za opće dobro	22
4.6. Evidencija izvršavanja rada za opće dobro	23
4.7. Registar neplaćenih kazni i uskrata dokumenata	23
5. STATISTIČKI POKAZATELJI IZRICANJA NOVČANE KAZNE KAO SANKCIJE I ISKUSTVA U PRIMJENI RADA ZA OPĆE DOBRO	24
6. ZAKLJUČAK	28

7. LITERATURA.....	29
PRILOZI.....	31

1. UVOD

Rad za opće dobro kao alternativa (novčanoj) kazni ima sve veću i značajniju ulogu u današnjem društvu i zakonodavstvu svih europskih i svjetskih zemalja.

U hrvatskom prekršajnom zakonodavstvu značajniju ulogu osobito ima od 2013. godine kada se zbog neučinkovitosti dotadašnjih odredbi Prekršajnog zakona pristupilo njegovim prvim izmjenama i dopunama, a među značajnijima su bile one koje su se odnosile na rad za opće dobro. I dok je u počecima prekršajnog zakonodavstva on bio rijetka alternativna sankcija, u današnje vrijeme kada je za sve veći broj prekršaja propisana novčana kazna (za čak 80%, prometnih prekršaja kao sankcija propisana je novčana kazna) koja u određenom broju slučajeva ne bude dobrovoljno ni prisilno naplaćena, rad za opće dobro predstavlja vrlo značajnu alternativnu sankciju. Alternativnom sankcijom možemo ga nazvati jer nije izričito propisan kao glavna sankcija već je uvijek zamjena za u cijelosti ili djelomično neplaćenu novčanu kaznu.

U ovom radu najviše pažnje biti će posvećeno zakonskoj regulativi rada za opće dobro i načinu njegova provođenja u prekršajnom postupku i problemima s kojima se suočavamo u praksi – kako zakonodavnoj tako i provedbenoj, no isto tako navesti ću i neke osnovne razlike između rada za opće dobro u prekršajnom postupku i rada za opće dobro u kaznenom zakonodavstvu.

2. RAD ZA OPĆE DOBRO I NJEGOVA ZAKONSKA REGULATIVA

2.1. Rad za opće dobro – pojam i njegov razvoj

Problemi primjene zatvorskih kazni prepoznati su 60-ih godina prošlog stoljeća te se pristupilo globalnom rješavanju i to propisivanjem alternativnih sankcija - donošenjem Rezolucije Ujedinjenih naroda o uvjetnoj osudi, probaciji i drugim alternativama zatvoru iz 1965. godine te donošenjem Standardnih minimalnih pravila UN-a za izvaninstitucionalne sankcije – Tokijska pravila – 1990.-e godine, a koja su usvojena Rezolucijom Generalne skupštine UN-a 45/10. I Vijeće Europe je donijelo niz Preporuka (Preporuke Rec (92) 16 o Europskim pravilima o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici, Preporuke Rec (2000) 22 o poboljšanju primjene europskih pravila o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici, Preporuke Rec (99) 22 o prenapučenosti i inflaciji zatvorske populacije, Preporuke Rec (2010) o europskim probacijskim pravilima) kojima se pokušava iznaći najadekvatnije rješenje za rješavanje problema prenapučenosti zatvora, a da se pritom smanji stopa kriminaliteta.¹ Rješenje za smanjenje prenapučenosti zatvora i svih posljedica boravka u njemu za samu osobu osuđenika (naime, nakon odsluženja zatvorske kazne bila ona i u minimalnom trajanju društvo često stigmatizira takve osobe, a boravak u zatvoru često uzrokuje i prekid radnog odnosa te raspad obitelji) pronađeno je u institutu rada za opće dobro.

Rad za opće dobro možemo definirati kao oduzimanje slobodnog vremena osuđeniku kako bi u društvenu korist besplatno² odradio određeni broj radnih sati koji su mu izrečeni kao sankcija za društveno neprihvatljivo ponašanje.³ Kao osiguranje da će se ta sankcija izvršiti zakonodavstvo ostavlja zatvorsku kaznu kao sankciju za neizvršenu sankciju. Kada govorimo o radu za opće dobro možemo reći da se radi o alternativnoj sankciji odnosno kazni kojoj je cilj utjecati na ponašanje počinitelja prekršaja/kaznenog djela bez da se isti upućuje u zatvor.

Rad za opće dobro kao sankcija prihvaćen je u mnogobrojnim suvremenim kaznenim zakonodavstvima, a razvio se iz ideja koje su se pojavile 60-ih godina 20. stoljeća, a koje su

¹ A.Kurtović Mišić, A. Krstulović Dragičević, Pravno uređenje i primjena rada za opće dobro nakon reforme materijalnog i izvršnog prava alternativnih sankcija, Zbornik PFZ, 64, (5-6) 859-894 (2014), str. 860

² Rad za opće dobro izvršava se bez naknade.- Čl.34.st.8. PZ-a

³ K. Novak Hrgović, S.Nikšić, Najčešće pogreške u primjeni materijalnog prekršajnog prava, Zagreb, studeni 2016. str. 51

bile vezane za unapređivanje sistema kažnjavanja s ciljem smanjenja broja zatvorenika, ali da se pritom ispuni svrha kažnjavanja – društvena neprihvatljivost takovog ponašanja te vraćanje duga društvu. Tako je 1966. godine u Kaliforniji (SAD) organiziran program u kojem su sudjelovale siromašne žene koje su počinile prometne prekršaje, a financijski nisu bile sposobne platiti novčane kazne.⁴ U suvremenim kaznenim zakonodavstvima pojavljuje se kao glavna sankcija, sankcija kojom se zamjenjuje samo novčana kazna, samo kazna zatvora ili obje kazne te kao dopunska sankcija (uz uvjetni otpust, uvjetni odustanak od kaznenog progona...)⁵.

Sudovi u Americi rad za opće dobro kao sankciju izriču odraslim počiniteljima samo za vrlo laka djela i to samo kao zamjenu za novčanu kaznu ili kao jedan od uvjeta u slučaju uvjetnog kažnjavanja, jer stav suda je – rad za opće dobro nije dovoljno stroga sankcija te kao takav nije dostojna zamjena za kaznu zatvora⁶.

U nekim europskim zemljama - Finskoj i Danskoj on se može primijeniti kao zamjena za izrečene kazne zatvora, dok se u drugim - Španjolskoj i Češkoj može izreći kao glavna kazna i to za ona kaznena djela za koje je propisana kazna do pet godina zatvora.⁷

Kada gledamo s aspekta za koju vrstu kaznenih djela se može izreći kao kazna, možemo reći da se on u većini zemalja primjenjuje samo prema počiniteljima lakših kaznenih djela – imovinskih i prometnih. Međutim postoje i određene iznimke. Tako Nizozemska i Engleska rad za opće dobro kao sankciju primjenjuju i prema visokorizičnim počiniteljima.⁸

Uspoređujući duljinu trajanja rada možemo reći da naše kazneno zakonodavstvo propisuje jedno od najduljih trajanja – 720 sati. Kanadsko kazneno zakonodavstvo propisuje trajanje do 240 sati, škotsko do 300 sati, finsko do 200 sati dok u Francuskoj prekršajni sud može izreći rad za opće dobro u trajanju do maksimalno 120 sati, a kazneni do 240 sati.⁹

Kada govorimo o radu za opće dobro kao sankciji on može biti propisan kao samostalna kazna (jedina kazna), zamjenska kazna za novčanu kaznu ili pak dopunska kazna

⁴ Kurtović Mišić, A., Krstulović Dragičević A. : Pravno uređenje i primjena rada za opće dobro nakon reforme materijalnog i izvršnog prava alternativnih sankcija, Zbornik PFZ, 64, (5-6) 859-894 (2014), str. 866

⁵ Ibid, str. 867

⁶ Ibid.

⁷ Ibid., str. 868

⁸ Ibid.

⁹ Ibid., str.872-873

uz dosuđenu kaznu druge vrste.¹⁰ U Hrvatskoj je rad za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu propisan isključivo kao zamjenska kazna za novčanu kaznu¹¹ dok je u kaznenom zakonodavstvu isti propisan kao zamjena za novčanu kaznu, ali i kao zamjena za zatvorsku kaznu.¹²

Ovaj institut se polako počeo primjenjivati i u prekršajnom pravu, pa je tako danas rad za opće dobro reguliran Prekršajnim zakonom (dalje: PZ)¹³ i propisan je isključivo kao alternativni način izvršenja prekršajnopravne sankcije – novčane kazne, što znači da nije samostalna (glavna kazna) već je isključivo sankcija koja zamjenjuje drugu sankciju – u ovom slučaju novčanu kaznu. Važno je i spomenuti da je postojala ideja da rad za opće dobro postane samostalna sankcija sa ciljem da se zatvorske kazne izbace iz prekršajnog zakonodavstva.¹⁴ No ta ideja za sada nije zaživjela. Tako je i dalje propisano da će u slučaju neprihvatanja i neizvršenja rada za opće dobro sankcija rada za opće dobro odmah zamijeniti kaznom zatvora.¹⁵

2. 2. Rad za opće dobro u hrvatskom pravu

2.2.1. Rad za opće dobro u hrvatskom kaznenom pravu

Rad za opće dobro u hrvatski pravni sustav, kao alternativni način izvršenja sankcije, uveden je Kaznenim zakonom iz 1997. godine¹⁶, no iako su postojali prijedlozi da se prilikom izmjena Kaznenog zakona rad za opće dobro propiše kao samostalna sankcija isti je i dalje

¹⁰ A.Kurtović Mišić, A. Krstulović Dragičević, Pravno uređenje i primjena rada za opće dobro nakon reforme materijalnog i izvršnog prava alternativnih sankcija, Zbornik PFZ, 64, (5-6) 859-894 (2014), str. 867

¹¹ Čl. 34. st.2. PZ-a

¹² : „Rad za opće dobro izriče se kao zamjena za kaznu zatvora ili novčanu kaznu.“ - Čl.40.st.6. Kaznenog zakona, Narodne novine, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21

¹³ Prekršajni zakon, NN, 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22

¹⁴ Primjena prekršajnog zakona i ostalih propisa s područja prekršajnog prava u Republici Hrvatskoj, www.pravo.unizg.hr, 07. prosinca 2022. godine, str. 29

¹⁵ Ako osuđenik ne pristane na rad za opće dobro ili ga ne izvrši svojom krivnjom u roku koji je za to određen, novčana kazna zamijenit će se kaznom zatvora- Čl. 34.st. 3. PZ-a „ 2

¹⁶ Kazneni zakon, Narodne novine 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 11/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11, 143/12

ostao propisan isključivo kao zamjenska sankcija.¹⁷ Tako današnji Kazneni zakon (dalje: KZ)¹⁸ navodi da se rad za opće dobro može izreći kao zamjena za neplaćenu novčanu kaznu,¹⁹ zatim odmah po izricanju kazne, kao zamjena za izrečenu novčanu kaznu i kao zamjena za kaznu zatvora u trajanju manjem od jedne godine²⁰ u maksimalnom trajanju do 720 sati rada²¹ koji je počinitelj dužan izvršiti u roku od mjesec dana do dvije godine.²²

Izvršenje rada za opće dobro uređeno je Zakonom o probaciji²³ i Pravilnikom o načinu obavljanja probacijskih poslova²⁴ što nam govori da u postupku izvršenja rada za opće dobro, zbog većeg kriminogenog rizika, sudjeluju i drugi sudionici –probacijski uredi, za razliku od izvršenja u prekršajnom postupku gdje drugih sudionika osim osuđenika, pravne osobe u kojoj se rad za opće dobro izvršava te suda izvršenja nema.²⁵

2.2.2. Rad za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu

Naime, prema važećem Prekršajnom zakonu²⁶ ukoliko novčana kazna u iznosu iznad 265,45 eura (do 31.12.2022. godine odnosno do uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj taj iznos je bio 2.000,00 kuna) nije ni u cijelosti ni djelomično naplaćena u roku od 2 godine od dana podnošenja zahtjeva za prisilnu naplatu ista će se osuđeniku (fizičkoj osobi) zamijeniti radom za opće dobro. Kao alternativna sankcija u prekršajnom postupku rad za opće dobro zaživio je u punom smislu tek 2013. godine. Prethodnim zakonima o prekršajima uveden je institut rada za opće dobro međutim isti su imali velike nedostatke u provedbenom smislu. Tako je Zakon o prekršajima iz 2002. godine propisao da se novčana kazna u visini do 500,00 kn može zamijeniti radom za opće dobro, uz

¹⁷ M. Škorić, Z. Kokić Puce: Nova uloga rada za opće dobro na slobodi, u Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 16, broj 2/2009, str. 687-709, str. 707

¹⁸ Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22

¹⁹ Čl. 43. st. 2. KZ-a

²⁰ Čl. 55. KZ-a

²¹ Čl. 43. st. 2. KZ-a

²² Čl. 55. st. 6. KZ-a

²³ Zakon o probaciji, Narodne novine, broj: 143/12

²⁴ Pravilnik o načinu obavljanja probacijskih poslova, Narodne novine, broj: 68/19

²⁵ Ž.Kudrić, Institut rada za opće dobro u prekršajnom postupku, www.notarius.hr, 07. prosinca. 2022., str.5

²⁶ Prekršajni zakon, Narodne novine, broj: 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22

pristanak počinitelja, pritom navodeći da će se način i mjesto izvršenja rada urediti posebnim zakonom. Navedeni zakon koji bi uređivao provedbu nikada nije donesen te rad za opće dobro nije bilo moguće izvršavati.²⁷ S obzirom na to da je navedeni zakon prvenstvo dao radu za opće dobro, a ne naplati (prisilnoj) izrečene novčane kazne time zapravo nije ispunjen smisao novčane kazne kao sankcije – napuniti proračun i bez velike procedure i troška za sustav kazniti počinitelja lakšeg prekršaja. Kako bi se to ispravilo 2008. godine donesene su izmjene kojim se prvenstveno htjelo utjecati na naplativost novčanih kazni, a tek podredno kao sankciju primijeniti rad za opće dobro.²⁸ Međutim, u tim izmjena propušteno je propisati prethodni pristanak osuđenika na rad za opće dobro te se isti mogao smatrati prisilnim, a time i protuustavnim budući da Ustav Republike Hrvatske zabranjuje prisilni i obavezni rad.²⁹

Donošenjem Zakon o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom u prekršajnom postupku (2009. godine)³⁰ detaljnije se reguliralo izvršenje rada za opće dobro uz obvezu donošenja pravilnika kojim će se regulirati način i mjesto (ustanove, druge pravne osobe....) izvršavanja rada za opće dobro. Navedeni pravilnik nikada nije donesen te je rad za opće dobro opet bio neprovediv.³¹ Budući da učinci Prekršajnog zakona i Zakona o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi nisu bili na zadovoljavajućoj razini moralo se pristupiti njihovim izmjenama. Prvenstveni razlog za izmjenu odredbi prekršajnog zakonodavstva bila je neefikasnost u izvršavanju pravomoćnih prekršajnih odluka odnosno nenaplaćenost izrečenih kazni. Na to posebno ukazuju statistički podaci Porezne uprave kao tijela izvršenja prisilne naplate prema kojima je u razdoblju od 2007.-2011. godine naplaćeno svega 12% novčanih kazni dok je 88% ostalo nenaplaćeno.³² Osim nezadovoljavajućih učinaka po pitanju naplaćenosti novčanih kazni povod izmjenama bilo je i slaba primjena instituta rada za opće dobro u praksi – naime prekršajni sudovi donosili su mali broj rješenja o zamjeni novčane kazne za rad za opće dobro, a i kada su iste donijeli osuđenici su rijetko na isti pristajali. To su potvrdila i Izvješća o radu Visokog

²⁷ Ž.Kudrić, Institut rada za opće dobro u prekršajnom postupku, www.notarius.hr, 07. prosinca. 2022., str. 1.

²⁸ Ibid., str.2

²⁹ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj: 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14, Čl.23. st.2.

³⁰ Zakon o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom u prekršajnom postupku, Narodne novine, broj: 75/09, 39/13

³¹ Ž.Kudrić, loc.cit.

³² Konačni prijedlog Prekršajnog zakona Vlade Republike, Hrvatske, www.vlada.gov.hr, 07. prosinca 2022., str.33

prekršajnog suda za razdoblje od 2004.-2008. godine prema kojima nije odrađen nijedan rad za opće dobro na slobodi iako je bio određen.³³ Povod izmjenama bilo je i usklađivanje odredbi prekršajnog zakonodavstva sa aktima Europske unije (Direktivom 2010/64 od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prijevod u kaznenom postupku, Direktivom 2012/13/EU od 22. svibnja 2012. o pravu na informaciju u kaznenom postupku i Okvirnom odlukom Vijeća 2002/946/PUP od 28. studenoga 2002. o jačanju kaznenog okvira s ciljem sprječavanja olakšavanja neovlaštenog ulaska, tranzita i boravka)³⁴ budući da je Hrvatska 2013. godine postala punopravna članica Europske unije. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Prekršajnog zakona koje su stupile na snagu 2013. godine³⁵ prestao je važiti Zakon o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom u prekršajnom postupku, a način izvršavanja rada za opće dobro pobliže je propisan Pravilnikom o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku koji je stupio na snagu 14. lipnja 2013.godine³⁶, a primjenjuje se i danas.

2.3. Usporedni prikaz uređenja rada za opće dobro u prekršajnom pravu

U nastavku rada usporediti će se regulacija rada za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine i Slovenije sa prekršajnim zakonodavstvom Republike Hrvatske odnosno da li se u navedenim zemljama ista primjenjuje kao alternativna sankcija za neplaćenu novčanu kaznu kao i kod nas ili je rad za opće dobro prisilna naplata novčane kazne.

2.3.1. Regulacija rada za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine

Kao što je već prethodno navedeno isti se u našem prekršajnom zakonodavstvu primjenjuje tek nakon što novčana kazna nije ni prisilno naplaćena dok se primjerice u Bosni i Hercegovini isti primjenjuje kao alternativna sankcija za kaznu lišavanja slobode koja je

³³ Primjena prekršajnog zakona i ostalih propisa s područja prekršajnog prava u Republici Hrvatskoj, www.pravo.unizg.hr, 07. prosinca 2022. godine, str. 24

³⁴ Čl. 1a PZ-a

³⁵ Prekršajni zakon, Narodne novine, broj: 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22.

³⁶ Pravilnik o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku, Narodne novine, broj: 71/13.

instrument za prisilu osuđenika da plati izrečenu novčanu kaznu za počinjeni prekršaj – bez provođenja postupka prisilne naplate. Tako Zakon o prekršajima Bosne i Hercegovine³⁷ u svom članu 43.st.1. utvrđuje da „kažnjeni koji u roku ne plati u potpunosti ili djelomično novčanu kaznu koja mu je određena rješenjem o prekršaju ili prekršajnim nalogom biće prinuđen na plaćanje određivanjem lišavanja slobode, ako sud smatra da je to jedini razuman i efikasan način koji će primorati kažnjenog da plati iznos na koji je obavezan“. Prije početka izvršenja rješenja o lišavanju slobode osuđenik može sudu predložiti rad za opće dobro kao zamjenu za plaćanje novčane kazne. Sud će tada razmotriti sve okolnosti slučaja te financijsku mogućnost osuđenika da plati kaznu, a ukoliko prihvati prijedlog obustaviti će se izvršenje lišavanja slobode te će se osuđenika uputiti na izvršenje rada za opće dobro.³⁸

2.3.2. Regulacija rada za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu u Slovenije

Slovenski Zakon o prekrških (ZP-1)³⁹ u svojim odredbama također navodi rad za opće dobro kao alternativu neplaćenju novčanoj kazni pa tako počinitelj prekršaja koji zbog svojeg imovinskog stanja nije u mogućnosti platiti novčanu kaznu i troškove u iznosu od najmanje 300 eura može predložiti da se ista zamijeni radom za opće dobro i to prije provođenja prisilne naplate, a o prijedlogu će odlučivati sud.⁴⁰ Sud će odobriti zamjenu onom podnositelju zahtjeva koji ispunjava kriterije za dobivanje besplatne pravne pomoći prema zakonu kojim se uređuje besplatna pravna pomoć.⁴¹ Određeni rad za opće dobro može trajati najmanje 30, a najviše 400 sati, a rok u kojem isti mora biti izvršen je 6 mjeseci.⁴² Ukoliko u određenom roku novčana kazna ne bude plaćena ista će pokušati naplatiti prisilno⁴³, a neplaćena novčana kazna/zbroj više novčanih kazni u iznosu od najmanje 1.000,00 eura koja nije ni prisilno naplaćena zamijeniti će kaznom zatvora.⁴⁴

³⁷ Zakon o prekršajima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 41/2007, 18/2012, 36/2014, 81/2015, 65/2020

³⁸ Zakon o prekršajima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 41/2007, 18/2012, 36/2014, 81/2015, 65/2020, Čl.43. st. 5. i 6.

³⁹ Zakon o prekrških (ZP-1), ww.uradni-list.si, 07. prosinca 2022.

⁴⁰ Čl. 19.a, st.1., ZP-1

⁴¹ Čl. 19.a, st.2., ZP-1

⁴² Čl. 19.a, st.3., ZP-1

⁴³ Čl. 20., ZP-1

Uspoređujući institut rada za opće dobro u prekršajnom zakonodavstvu u promatranim zemljama, možemo zaključiti kako je ovaj institut pretežito alternativna sankcija za neplaćenu novčanu kaznu, a koja može biti predložena i od strane počinitelja prekršaja. Ta mogućnost predlaganja rada za opće dobro od strane počinitelja prekršaja te činjenica da se isti može izreći i prije provođenja prisilne naplate novčane kazne čini razliku u regulaciji tog instituta u našem prekršajnom zakonodavstvu i onom Bosne i Hercegovine te Slovenije. Naime, isti je u našem prekršajnom zakonodavstvu propisan isključivo kao zamjena za nenaplaćenu novčanu kaznu o čemu odluku donosi sud te ne može biti predložen od strane samog prekršitelja.

3. IZRICANJE SANKCIJE RADA ZA OPĆE DOBRO U PREKRŠAJNOM POSTUPKU

3.1. Pretpostavke za izricanje sankcije rada za opće dobro u prekršajnom postupku

Definirajući rad za opće dobro kao alternativnu sankciju možemo zaključiti da je za njegovo izricanje nužno ispunjenje određenih pretpostavki. Analizirajući važeći Prekršajni zakon možemo vidjeti da su za izricanje rada za opće dobro potrebne ispunjene sljedeće pretpostavke:

1. da je za počinjeni prekršaj kao sankcija izrečena novčana kazna,
2. da ista nije u određenom roku u cijelosti ili djelomično plaćena,
3. da tijelo nadležno za prisilnu naplatu (Financijska agencija) nije u roku od dvije godine uspjela prisilno naplatiti istu,
4. da je izrečena punoljetnoj fizičkoj osobi i
5. da prekršitelj ima prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj.

⁴⁴ Čl. 20.a, ZP-1

3.1.1. Novčana kazna kao sankcija

Odredbama Prekršajnog zakona propisano je da se prema počinitelju kao sankcija za počinjeni prekršaj može primijeniti novčana kazna, kazna zatvora te zaštitne mjere, dok je kao sankcija za prekršaje propisane od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisana isključivo novčana kazna.⁴⁵

Analizirajući zakonske propise možemo zaključiti da je novčana kazna jedna od najčešće propisanih sankcija za mnoga lakša kaznena i prekršajna djela, osobito ona koja se tiču prometnih i imovinskopravnih prekršaja. Tako Zakon o sigurnosti prometa na cestama (dalje: ZOSPC)⁴⁶ za mnogobrojne prometne prekršaje – od prekoračenja brzine pa do neposjedovanja obvezne autoopreme (kutija prve pomoći, reflektirajući prsluk...), kao sankciju propisuje novčanu kaznu. Time se osuđenima želi ukazati na neprihvatljivost ponašanja bez provođenja dugotrajnih i na kraju krajeva preskupih i neefikasnih postupaka. Govoreći o novčanom kažnjavanju možemo spomenuti i onu općepoznatu i istinitu narodnu izreku „najviše boli kada nekoga udariš po džepu“.

3.1.2. Nenaplaćenost i visina novčane kazne

Da bi se mogla izreći sankcija rada za opće dobro izrečena novčana kazna mora biti viša od 265,45 eura⁴⁷ i mora biti nenaplaćena – ili djelomično ili u cijelosti.⁴⁸ Nenaplaćene kazne do 265,45 eur ne mogu se zamijeniti radom za opće dobro već će se iste pokušati naplatiti putem Porezne uprave na drugoj imovini osuđenika.⁴⁹ Zakon prekršitelju ostavlja mogućnost da u određenom roku izvrši plaćanje određene novčane kazne. Taj rok za plaćanje ne smije biti kraći od osam dana niti dulji od tri mjeseca, uz izuzetak odobrene obročne

⁴⁵ Čl. 31. PZ-a.

⁴⁶ Zakon o sigurnosti prometa na cestama, NN broj 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19, 42/20, 85/22, 114/22

⁴⁷ do 31.12.2022. godine odnosno do uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj taj iznos je bio 2.000,00 kuna

⁴⁸ Čl. 152. st. 5. i 6. PZ-a .

⁴⁹ Čl. 152. st.10. i 11. PZ-a

otplate u vremenu do šest mjeseci u slučaju lošeg imovinskog stanja okrivljenika.⁵⁰ Međutim, ako prekršitelj nije u roku određenom u odluci o prekršaju, u cijelosti ili djelomično podmirio novčanu kaznu, troškove prekršajnog postupka i oduzetu imovinsku korist, sud ili drugo tijelo koje je o tome donijelo pravomoćnu odluku podnijeti će tijelu⁵¹ nadležnom za provođenje prisilne naplate nalog za prisilnu naplatu na novčanim sredstvima osuđenika.⁵² Provedba prisilne naplate provodi se sukladno Zakonu o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima.⁵³

3.1.3. Protok roka za prisilnu naplatu i zamjena novčane kazne radom za opće dobro

Ukoliko tijelo nadležno za provođenje prisilne naplate - Financijska agencija - nije u roku od dvije godine od podnesenog zahtijeva za prisilnu naplatu uspjelo u cijelosti ili djelomično naplatiti novčanu kaznu višu od 265,45 eur (dvijestošezdesetpeteuraičetrdesetpetcenti) o tome će odmah izvijestiti podnositelja naloga kako bi podnositelj mogao na drugi način izvršiti sankciju.⁵⁴ Sud mjesta prebivališta osuđenika rješenjem će nenaplaćenu novčanu kaznu zamijeniti radom za opće dobro i uputiti ga na izvršenje istog.⁵⁵ Naime, rješenje o zamjeni nenaplaćene novčane kazne radom za opće dobro može donijeti jedino i isključivo sud, budući da se će se istim rješenjem, ukoliko osuđenik ne prihvati rad za opće dobro, kao kazna odrediti kazna zatvora.⁵⁶ Isključiva nadležnost suda temelji se odredbama Ustava Republike Hrvatske koji u svom Čl. 22. st.2 određuje „nikome se ne smije oduzeti ili ograničiti sloboda, osim kada je to određeno zakonom, o čemu odlučuje sud“⁵⁷ što znači da osuđeniku koji ne bi prihvatio rad za opće dobro kao zamjenu za neplaćenu novčanu kaznu, kaznu zatvora može izreći samo sud.

No hoće li se za sve nenaplaćene kazne kao alternativna sankcija izreći rad za opće dobro?! Odgovor na to pitanje pronalazimo u čl. 34. st.4 PZ-a koji nam kaže da će se

⁵⁰ Čl. 33. st.11. PZ-a

⁵¹ Čl. 34. st. 1. PZ-a

⁵² Čl. 152. st. 4. PZ-a

⁵³ Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, NN broj: 68/18, 02/20, 46/20, 47/20, 83/20, 133/20

⁵⁴ Čl.152. st.5. PZ-a

⁵⁵ Čl.152.st.6. PZ-a

⁵⁶ Čl.152. st.7 PZ-a

⁵⁷ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj: 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14, Čl. 22. St.2.

nenaplaćena novčana kazna odmah zamijeniti kaznom zatvora ukoliko se radi o nekom teжем prekršaju, a ponašanje osuđenika i njegove osobine ukazuju da se radom za opće dobro neće ostvariti svrha kažnjavanja. Za izvršavanje rada za opće dobro nadležan je Općinski sud/Općinski prekršajni sud koji je donio rješenje o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro. Ako odluku nije donio sud, odluku o zamjeni novčane kazne donijeti će nadležni sud, na prijedlog tijela koje je donijelo odluku o prekršaju npr. Carinska uprava.⁵⁸

Rješenje kojim se novčana kazna zamjenjuje radom za opće dobro u svojoj izreci mora sadržavati tri stavke:

1. da se osuđeniku nenaplaćena novčana kazna zamjenjuje radom za opće dobro, uz navođenje koliko će isti trajati;
2. da se osuđenika upućuje na izvršavanje rada za opće dobro;
3. određuje se zamjena nenaplaćene novčane kazne kaznom zatvora za slučaj da osuđenik ne prihvati rad za opće dobro odnosno isti se ne odazove na uredan poziv radi primitka naredbe o upućivanju na izvršavanje rada ili rad ne izvrši svojom krivnjom u određenom roku, uz navođenje trajanja zatvora.⁵⁹

Novčana kazna zamjenjuje se za rad za opće dobro na način da se svakih započelih 39,82 eura novčane kazne zamjenjuje sa dva sata rada za opće dobro (npr. novčana kazna u iznosu od 796,34 eur zamijeniti će radom za opće dobro u trajanju od 40 sati) pri čemu rad za opće dobro ne smije biti kraći od 6 sati niti dulji od 240 sati.⁶⁰

Kada govorimo o rokovima i dužini trajanja rada za opće dobro možemo reći da je Prekršajni zakon tu blaži od Kaznenog zakona koji propisuje da će se nenaplaćena (u cijelosti ili djelomično) novčana kazna naplatiti prisilno, a ako se ne naplati ni prisilno u roku 3 mjeseca ista će biti zamijenjena radom za opće dobro koji ne smije premašiti 720 sati⁶¹, dok je za prisilnu naplatu u prekršajnom zakonodavstvu određen rok od dvije godine, a rad ne smije premašiti 240 sati.

Osim navedenog vrlo bitno je pritom naglasiti da će se novčana kazna zamijeniti radom za opće dobro samo ako osuđenik na to pristane,⁶² jer kao što je već prethodno navedeno bez

⁵⁸ Čl. 34. st. 9. PZ-a

⁵⁹ Čl. 152. st. 6. i čl. 152.c PZ-a

⁶⁰ Čl.34. st. 6 PZ-a

⁶¹ Čl.43. st.2 KZ-a

⁶² Čl.34. st 3 i čl.152.c st.2 PZ-a

pristanka osuđenika rad za opće dobro imao bi svojstvo prisilnog rada koji je temeljnim aktom svake države zabranjen

3.1.4. Punoljetnost prekršitelja

Da bi se počinitelju prekršaja mogla izreći sankcija rada za opće dobro on mora biti punoljetan, dok se maloljetnicima isti ne smije izreći. Naime, Prekršajni zakon predviđa mogućnost izricanja novčane kazne starijem maloljetniku koji ostvaruje osobne prihode⁶³ no isto tako izričito navodi i da se neplaćena novčana kazna ne može zamijeniti radom rad opće dobro.⁶⁴ Time se maloljetni počinitelji, iako bi i mogli raditi određene poslove lakšeg karaktera, štite od takve sankcije zbog stava da bi izvršavanje rada moglo negativno utjecati na njihovo redovito školovanje (izostajanje iz škole), zdravlje te fizički i mentalni razvoj. Iako su maloljetne osobe prekršajno neodgovorne propisana je dobna granica kada postaju biti odgovorni. Tako starijem maloljetniku (osobi koja je navršila 16, a nije navršila 18 godina života⁶⁵) sud kao što smo prethodno naveli može izreći novčanu kaznu ukoliko on ostvaruje osobne prihode, ali neplaćenu novčanu kaznu ne može se zamijeniti radom za opće dobro niti zatvorom, već se može prisilno naplatiti na njegovoj imovini, imovini roditelja ili druge osobe koja za njega skrbi.⁶⁶ No što u slučaju da taj stariji maloljetnik nakon izricanja novčane kazne prestane imati osobne prihode, a nema imovine kao ni njegov/i roditelj/i odnosno skrbnik (primjerice nezaposleni i u podstanarstvu), hoće li kazna ostati nenaplaćena ili sud može odrediti da istu u obliku rada za opće dobro odradi njegov zakonski zastupnik? Prekršajni zakon određuje prekršajnu neodgovornost osobe koja nije navršila 14 godina života i u tom slučaju za počinjeni prekršaj odgovaraju i kazniti će se roditelji⁶⁷ no što u prethodnom slučaju. U samom Zakonu o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje⁶⁸ ne postoji odredba koja bi upućivala na takvu situaciju, a kažnjavanje roditelja s obzirom na individualizaciju kazne i samu svrhu kažnjavanja ne bi imalo smisla.

⁶³ Čl. 71. st. 1 PZ-a

⁶⁴ Čl. 71. st.2. PZ-a

⁶⁵ Čl. 64.st.3. PZ-a

⁶⁶ Čl. 71. PZ-a

⁶⁷ Čl. 9. PZ-a

⁶⁸ Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje, NN 133/12

3.1.5. Prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj

Zakon propisuje da osuđenima koji nemaju prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj, a koji nisu u roku određenom odlukom nadležnog tijela uplatili novčanu kaznu, ne može biti izrečena zamjena novčane kazne sankcijom rada za opće dobro. Istom će se nenaplaćena novčana kazna odmah zamijeniti kaznom zatvora.⁶⁹ Takvim zakonskim određenjem osigurava se izvršnost kazne. Ukoliko bi se i osobama koje nemaju prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj kao alternativna sankcija izricao rad za opće dobro isti u većini slučajeva ne bi bio izvršen, budući da bi takvi osuđenici odlaskom u svoje matične zemlje izbjegavali izvršavanje sankcija – kako novčane kazne tako i zamjenske kazne – rada za opće dobro.

Takvo zakonsko uređenje je dobro uređenje budući da je Republika Hrvatska, osim što je prvenstveno turistička zemlja i u njoj tokom ljetnih mjeseci boravi veliki broj turista, u zadnje vrijeme i sve više zemlja u koju strane osobe dolaze na privremeni rad.

3.2. Kada rad za opće dobro neće biti alternativna sankcija?

Imajući u vidu prethodno navedene osnovne pretpostavke za izricanje sankcije rada za opće dobro možemo reći da se novčana kazna neće zamijeniti radom za opće dobro u slučajevima:

- kada je neplaćena novčana kazna izrečena u iznosu do 265,45 eura (uključivo i 265,45 eura). Takva kazna neće se zamijeniti radom za opće dobro niti zatvorom već će se ovrhom putem Porezne uprave naplatiti na drugoj imovini osuđenika.⁷⁰ Vrlo važno je pritom istaknuti da je za zamjenu novčane kazne radom za opće dobro relevantan iznos izrečene novčane kazne. To znači da izrečena novčana kazna mora biti veća od 265,45 eura bez obzira je li osuđenik u međuvremenu platio ili mu je prisilno naplaćen dio kazne pa mu je preostalo platiti iznos manje od 265,45 eura. Primjerice, ukoliko je osuđeniku izrečena novčana kazna u iznosu od 530,89 eura, platio je 291,99 eura,

⁶⁹ Čl.34. st.5. i čl.152. st.12. PZ-a

⁷⁰ Čl.152. st. 10. i 11. PZ-a

ostatak od 238,90 eura nije uspješno ni prisilno naplaćen, taj preostali iznos od 238,90 eura će mu se zamijeniti radom za opće dobro u trajanju od 12 sati,

- kada je neplaćena novčana kazna izrečena pravnoj osobi, fizičkoj osobi obrtniku i fizičkoj osobi koja obavlja samostalnu djelatnosti. Ista se ne zamjenjuje radom za opće dobro već se ovrhom putem Porezne uprave naplaćuje na njihovoj drugoj imovini,⁷¹
- kada je neplaćena novčana kazna izrečena maloljetnom počinitelju prekršaja. Ista se ne može zamijeniti radom za opće dobro niti mjerom zatvora, ali se može naplatiti na njegovoj imovini, imovini roditelja ili druge osobe koja za maloljetnog počinitelja skrbi,⁷²
- okrivljeniku koji nema prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj. Takvom okrivljeniku će se novčana kazna rješenjem odmah zamijeniti kaznom zatvora uz napomenu da žalba protiv takvog rješenja nema suspenzivni učinak.⁷³

4. IZVRŠAVANJE RADA ZA OPĆE DOBRO

4.1. Nadležnost za izvršavanje rada za opće dobro

Izvršavanje rada za opće dobro je u nadležnosti općinskog suda prema mjestu prebivališta osuđenika. Ministarstvo pravosuđa sklapa Ugovore o postojanju zajedničkog interesa za izvršavanje rada za opće dobro u prekršajnom postupku (u daljnjem tekstu Ugovor) s ustanovama i drugim pravnim osobama koje obavljaju humanitarnu, komunalnu, ekološku ili neku drugu djelatnost koja je od javnog interesa⁷⁴ i o tome vodi evidenciju.⁷⁵ Nadležnost suda prema mjestu prebivališta osuđenika određena je iz razloga što osuđenik sam snosi troškove dolaska i odlaska s mjesta izvršavanja rada.⁷⁶ Zakonodavac je propisivanjem nadležnosti suda prema mjestu prebivališta želio osigurati povoljniji položaj osuđeniku u pogledu troškova (trošak karte javnog prijevoza, trošak goriva, cestarine...ovisno o načinu na

⁷¹ Čl. 152. st.10. PZ-a

⁷² Čl.71. PZ-a

⁷³ Čl.34 st.5 i čl.152. st.12. PZ-a

⁷⁴ Pravilnik o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku, Narodne novine, broj: 71/13, Čl. 2 st.1

⁷⁵ Čl.151. st.1. i 2. PZ-a

⁷⁶ Čl.152.b st. 3. PZ-a

koji putuje u mjesto izvršavanja rada) budući da je financijska nesposobnost i sam razlog za neplaćanje izrečene novčane kazne.

Prethodno spomenutu Evidenciju sklopljenih Ugovora Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa javno objavljuje i redovito ažurira⁷⁷ na svojim službenim stranicama. Tako prema aktualnim podacima navedenim u „Tablici sklopljenih ugovora ROD“ objavljenim na njihovoj web stranici⁷⁸ možemo vidjeti da se rad za opće dobro najčešće obavlja u komunalnim tvrtkama, domovima za starije i nemoćne, Caritasu, pučkim kuhinjama, nevladinim udrugama, centrima za odgoj i obrazovanje, domovima umirovljenika, dječjim domovima, općim i specijalnim bolnicama, centrima za rehabilitaciju..... Tako je prema objavljenim podacima navedenim u tablici ove godine sklopljeno dvjestotinjak Ugovora između nadležnog Ministarstva te ustanova, udruga, pravnih osoba, općina....

Ono što je zanimljivo, a vidljivo je iz prethodno navedene tablice, je da se Ugovori ne sklapaju s pravnim osoba u privatnom vlasništvu i da se obavlja samo na onim poslovima za koje nije potrebna visoka razina stručnosti –poput održavanja javnih površina (košnja trave, orezivanje stabala...), pomoćnih poslova u kuhinji (priprema povrća, pranje posuđa).....Razlog zašto se takvi Ugovori ne sklapaju s pravnim osoba u privatnom vlasništvu leži u činjenici da to ne bi bilo vraćanje duga zajednici nego pridonosenje koristi privatnoj osobi, a možemo reći i da se osuđenici i dalje smatraju nepoželjnim zaposlenicima, nedovoljno kvalificiranim i zapošljavanje istih bi moglo narušiti sam ugled privatne pravne osobe.

Nakon što Rješenje o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro postane pravomoćno i izvršno sud će pozvati osuđenika radi uručivanja naredbe (vidi prilog II.) o upućivanju na izvršavanje rada sukladno PZ-u,⁷⁹ i Pravilniku o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku (dalje: Pravilnik)⁸⁰ U samoj naredbi će biti navedeno:

- naziv i sjedište pravne osobe u kojoj će obavljati rad (osuđenik rad obavlja u pravnoj osobi čije sjedište je na području njegovog prebivališta),
- vrsta rada koju će izvršavati (određujući vrstu potrebno je voditi brigu o osuđenikovim psihofizičkim sposobnostima i mogućnostima),
- broj sati rada,

⁷⁷ Pravilnik o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku, Narodne novine, broj: 71/13, Čl. 2 st.2

⁷⁸ Ministarstvo pravosuđa i uprave, <https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug/iz-pravosudnog-sustava>

⁷⁹ Čl.152.c. st.1. PZ-a

⁸⁰ Pravilnik o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku, Narodne novine, broj: 71/13

- početak rada te
- rok u kojem rad mora izvršiti.⁸¹

Vrlo važno je pritom napomenuti da je dan početka izvršavanja rada bitan za zastaru izvršenja rada za opće dobro i to iz razloga što odredba čl.14a Prekršajnog zakona propisuje da zastara izvršenja rada za opće dobro ne teče za vrijeme njegova izvršavanja što znači da će se izvršiti u cijelosti i u slučaju da je njegovo izvršavanje započelo i samo dan prije nastupa zastare.

Pri uručivanju naredbe osuđenika će se upoznati sa sadržajem naredbe, njegovim pravima i obvezama što on mora potvrditi svojim potpisom.⁸² Prethodno će se od osuđenika uzeti pisana izjava (vidi prilog III.) uz njegov potpis kao dokaz da prihvaća rad za opće dobro. Ista će se priložiti uz naredbu.⁸³ Navedena izjava potpisana od strane osuđenika da pristaje na rad za opće dobro je na neki način dokaz da rad za opće dobro nije prisilni rad. Osim osuđeniku naredba se dostavlja i pravnoj osobi u kojoj će osuđenik obavljati rad.⁸⁴ Nakon uručivanja naredbe osuđenik će se uputiti u pravnu osobu u kojoj će obavljati rad.

Ukoliko osuđenik ne prihvati rad za opće dobro ili se na uredan poziv suda ne odazove na primitak naredbe, sud će odmah izdati naredbu o njegovom upućivanju na izdržavanje zatvora.⁸⁵

4.2. Mjesto i troškovi izvršavanja rada za opće dobro

Osuđenik rad za opće dobro obavlja na području suda izvršenja⁸⁶ odnosno na području svog prebivališta, s osnovnim ciljem kako bi se smanjili troškovi izvršavanja istog. Naime, ukoliko bi osuđenik bio upućen na rad u neko mjesto izvan njegova prebivališta, to osim što bi izazvalo dodatne troškove u pogledu putnih troškova, značilo bi i gubitak vremena na putovanje te bi sukladno toj činjenici i samo izvršenje rada za opće dobro trajalo duže – primjerice ukoliko bi putovao u udaljenije mjesto do kojeg bi mu trebalo sat vremena (plus sat vremena za povratak) umjesto četiri sata rada dnevno osuđenik bi zbog vremena izgubljenog na putovanje mogao odraditi svega dva sata i time produžiti trajanje izvršenja sankcije.

⁸¹ Čl.4 st.1. Pravilnika

⁸² Čl.4 st.2. Pravilnika

⁸³ Čl.152.c st.2. PZ-a

⁸⁴ Čl.152.c st.4. PZ-a

⁸⁵ Čl.152.c st.6. PZ-a

⁸⁶ Čl.152.b st.1 i 3. PZ-a

Za rad za opće dobro osuđenik neće primiti nikakvu naknadu što znači da je taj rad besplatan i isti ne smije služiti postizanju dobiti.⁸⁷ Cilj takvog rada je osvijestiti osuđenika na društveno neprihvatljivo ponašanje te da tim radom vraća dug zajednici, a ne da stječe financijsku korist.

Do upućivanja na rad osuđenik ima financijske olakšice u pogledu da ne snosi troškove izvršavanja rada, ne plaća pristojbe na podneske, službene radnje i odluke.... no snosi troškove svog dolaska u mjesto izvršavanja rada kao i troškove povratka s istog⁸⁸ – trošak prijevoznice karte ukoliko putuje javnim prijevozom, trošak goriva ukoliko putuje vlastitim automobilom...

Činjenica da osuđenik snosi troškove dolaska i odlaska u mjesto izvršavanja rada ukazuje na određene financijske dobrobiti takove sankcije. Naime, ukoliko bi osuđenik svoju kaznu izvršavao u zatvorskom sustavu bio bi to veći trošak za državni proračun budući da je jedan dan boravka osuđenika u zatvoru (prehrana, grijanje.....) skuplji od jednog odlaska i dolaska na mjesto izvršenja rada za opće dobro⁸⁹.

4.3. Raspoređivanje i uvjeti rada za opće dobro

Pri raspoređivanju na rad pravna osoba će voditi računa o zdravstvenom stanju, stručnoj spremi, stečenim znanjima i vještinama⁹⁰ osuđenika odnosno o njegovim psihofizičkim sposobnostima i osobnim prilikama te voditi brigu o poštivanju njegovog ljudskog dostojanstva, temeljnih prava i sloboda te privatnosti.⁹¹

Kod izbora adekvatnog radnog mjesta u praksi nailazimo na mnogobrojne probleme, a jedan od najčešćih je to što je veliki broj onih osuđenika koji su ovisnici i čije zdravlje je uslijed konzumacije droga i drugih zabranjenih supstanci značajno narušeno, pa nisu u mogućnosti izvršavati zahtjevnije pa čak i minimalno zahtjevne fizičke poslove. To dovodi do toga da mnogobrojne pravne osobe ne žele primiti na rad takve osuđenike što na kraju dovodi

⁸⁷ Čl. 152.b st.2. PZ-a, a vidjeti i čl. 2. st. 3. Pravilnika

⁸⁸ Čl.152.b st.3. PZ-a

⁸⁹ Zaključak izveden iz razgovora sa djelatnicom prekršajnog odjela Općinskog suda u Gospiću

⁹⁰ Čl. 2 st.4. Pravilnika

⁹¹ Čl.151.d st.1. i 2. PZ-a

do upitnosti samog izricanja rada za opće dobro kao alternativne sankcije – obzirom da takvi osuđenici neće biti sposobni izvršiti takav rad možemo reći da su osuđeni na kaznu zatvora.⁹²

Kada govorimo o uvjetima rada osuđenik ima pravo na:

- a) poštivanje ljudskog dostojanstva, temeljnih prava i sloboda te privatnosti – bez obzira na činjenicu što je osoba osuđenik ima pravo na poštivanje svih prava od strane poslodavca i drugih zaposlenika te zbog toga što je osuđenik ne smije biti zlostavljan ni na koji način,
- b) radno vrijeme, odmor u tijeku rada, dnevni i tjedni odmor sukladno općim propisima⁹³ – ima sva prava kao i drugi zaposlenici. Ovdje možemo postaviti pitanje – može li radno vrijeme pravne osobe u kojoj osuđenik izvršava svoju sankciju utjecati na trajanje samog rada za opće dobro? Odgovor je – može. Naime, ukoliko rad za opće dobro osuđenik obavlja nakon radnog vremena, a pravna osoba u kojoj mora izvršiti rada za opće dobro ima isti raspored radnog vremena kao i ona u kojoj osuđenik ima redovno zaposlenje, trajanje rada će biti znatno duže,
- c) uporabu osobnih zaštitnih sredstava na radu,
- d) osiguranje od trajnog invaliditeta i slučaja smrti zbog nezgode na radu.⁹⁴

Prve tri stavke osigurava mu pravna osoba u kojoj izvršava rad dok mu je osiguranje od trajnog invaliditeta i slučaja smrti zbog nezgode na radu osigurava nadležno ministarstvo - Ministarstvo pravosuđa.⁹⁵

Na kraju svega iznesenog možemo zaključiti da je rasporediti osuđenika na adekvatno radno mjesto ključno za kvalitetno i brzo izvršavanje rada za opće dobro – primjerice ukoliko bi osobu koja nije kvalificirana za određeni posao npr. ne zna voziti ili nema adekvatnu dozvolu, rasporedili na mjesto vozača viljuškara u skladištu neizbježno bi bila materijalna šteta, ali i ozljede na radu kako osuđenika tako i drugih zaposlenika.

Osim te potencijalno moguće situacije navesti ću i primjer iz stvarnog života. Neimenovana osoba je temeljem Naredbe o upućivanju na izvršenje rada za opće dobro upućena na navedeni rad u Tržnici Osijek. Osuđenik je prilikom izvršenja rada doživio nesreću na radu – pao te slomio gležanj i nogu. Zbog navedenog podnio je tužbu protiv Ministarstva pravosuđa i

⁹² Zaključak izveden iz razgovora sa djelatnicom prekršajnog odjela Općinskog suda u Gospiću

⁹³ Zakon o radu, Narodne novine, broj: 93/14, 127/17, 98/19, 151/22

⁹⁴ Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine, broj: 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18

⁹⁵ Čl.152.d st.3. PZ-a

zatražio odštetu budući da i dandanas osjeća posljedice te teške tjelesne ozljede. Sudski vještak je utvrdio da osuđenik nije bio osposobljen za rad na siguran način te mu je Republika Hrvatska bila dužna isplatiti odštetu u iznosu višem od 58.000,00 kuna.⁹⁶

4.4. Odgoda i prekid izvršavanja rada za opće dobro

4.4. 1. Rok za podnošenje molbe za odgodu i prekid

Osuđenik svoje izvršavanje rada za opće dobro može na vlastitu molbu odgoditi ili prekinuti.⁹⁷ U tom slučaju molbu za odgodu podnosi u roku od 3 dana od uručenja naredbe o upućivanju na izvršenje rada, a ako su razlozi za odgodu nastali nakon proteka tog roka, a još nije počeo s radom, u roku ne duljem od 48 sati po saznanju za njihovo postojanje.⁹⁸

Molba za prekid izvršavanja rada podnosi se u roku od 24 sata od nastupa okolnosti koja je razlog za prekid.⁹⁹ O molbi kojoj moraju biti priložene isprave ili drugi dokazi o razlozima za prekid i odgodu, sud izvršenja odlučuje u roku od tri dana od dana primitka molbe.¹⁰⁰ Sud molbu može prihvatiti ili odbiti. Ukoliko molbu odbije osuđenik može u roku od tri dana od primitka rješenja podnijeti žalbu Visokom prekršajnom sudu Republike Hrvatske.¹⁰¹

Odgoda ne može trajati ukupno dulje od tri mjeseca, a prekid ne dulje od 30 dana.¹⁰²

Rješenje o odgodi ili prekidu sud će dostaviti i pravnoj osobi u kojoj je osuđenik trebao izvršavati rad odnosno u kojoj izvršava rad u slučaju molbe za prekid izvršavanja rada.¹⁰³

⁹⁶ Glas Slavonije, www.glas-slavonije.hr, 07. prosinca 2022.

⁹⁷ Čl. 152.e st.1. i 152.f st.3. PZ-a

⁹⁸ Čl.152.e st.2. PZ-a

⁹⁹ Čl.152.e st.3. PZ-a

¹⁰⁰ Čl. 152.e st.4 i Čl. 152.f st.3. PZ-a

¹⁰¹ Čl.152.e st.5. PZ-a

¹⁰² Čl. 152.f st.5. i 6. PZ-a

¹⁰³ Čl. 152.e st.6. PZ-a

4.4.2. Razlozi za odgodu i prekid

Prekršajni zakon je u svom članku 152.f. definirao razloge za odgodu i prekid izvršavanja rada za opće dobro te tako navodi da se isti može odgoditi i prekinuti zbog:

- a) akutnog oboljenja, nastanka teškog invaliditeta ili znatnog pogoršanja postojeće kronične bolesti osuđenika – odgoda ili prekid traje dok bolest traje,
- b) smrti člana uže obitelji, teške bolesti i invaliditeta ili obveza izbivanja člana uže obitelji osuđenika čime osuđenik postaje jedini obvezni skrbnik malodobne djetelce, bračnog ili izvanbračnog druga, roditelja ili posvojitelja ili posvojenika te druge osobe o kojoj se on isključivo skrbi – najdulje do 20 dana,
- c) potrebe obavljanja ili dovršenja radova koji su izazvani elementarnim nepogodama (npr. potres, poplava..) ili drugom nesrećom (npr. požar) zbog čijeg bi neobavljanja nastala još veća materijalna šteta, a u njegovoj užoj obitelji nema druge radno sposobne osobe – do dovršetka posla, a najdulje do 20 dana,
- d) drugi opravdani slučajevi (npr. rođenje djeteta) – najdulje do 3 dana.

Kao razlog za odgodu osuđenice mogu navesti rizičnu trudnoću i roditeljstvo do godine dana života djeteta.¹⁰⁴

4.4.3. Problemi odgode rada za opće dobro u sudskoj praksi

Problemi koji se često javljaju u sudskoj praksi, mogli bismo reći zbog nedovoljnog razumijevanja, su situacije u kojima osuđenici podnose žalbu protiv zamjenskog rješenja, a kao razlog za žalbu često navode nemogućnost izvršavanja rada za opće dobro zbog redovnog zaposlenja, liječenja..... te predlažu da im se izvršavanje istog odgodi. Takvu žalbu drugostupanjski sud smatrati će neosnovanom, odbiti je i potvrditi Rješenje o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro. Razlozi neosnovanosti na koje će se sud pozvati leže u činjenici da je pobijanim rješenjem neplaćena novčana kazna samo zamijenjena radom za opće dobro, a tek će naredbom o upućivanju na izvršavanje rada za opće dobro biti određen početak takvog rada, rok u kojem se isti mora izvršiti s napomenom da nakon uručivanja

¹⁰⁴ Čl.152.f. st.2. PZ-a u skladu sa Čl.28.st.1 t.4 Zakona o probaciji, Narodne novine, broj 99/18

naredbe o upućivanju na izvršavanje rada osuđenik može podnijeti molbu za odgodu izvršavanja rada za opće dobro.¹⁰⁵

4.5. Obavješćavanje o izvršavanju rada za opće dobro

Pravna osoba u kojoj osuđenik izvršava rad će o izvršenom radu odnosno zanemarivanju istog obavijestiti sud izvršenja.¹⁰⁶

Zanemarivanje izvršavanja rada je:

- kašnjenje ili neopravdano izbjivanje s rada – osuđenik je dužan dolaziti u točno određeno vrijeme, sukladno dogovoru s pravnom osobom u kojoj će izvršavati rad,
- dovođenje u stanje smanjenje radne sposobnosti npr. alkoholiziranost, konzumiranje opojnih droga,
- namjerno oštećenje sredstava za rad,
- nepoštivanje organizacija i načina rada ili
- bilo koje drugo neprimjereno ponašanje za vrijeme rada.¹⁰⁷

Kada sud zaprimi takvu obavijest preispitati će izvršavanje rada te će naredbom odlučiti o nastavku rada kod iste ili druge pravne osobe ili će prekinuti izvršavanje rada i osuđenika uputiti na izdržavanje kazne zatvora, budući da je iz samog ponašanja osuđenika vidljivo da nastavak rada neće ispuniti svrhu.¹⁰⁸

Kada govorimo o obavješćavanju o izvršavanju rada za opće dobro možemo postaviti pitanje postoje li određene manipulacije i izigravanje suda o provođenju istog. Naime, nakon što osuđenik bude upućen na izvršavanje rada za opće dobro njegovo izvršavanje je pod nadzorom pravne osobe u kojoj se isti izvršava i tu postoji mogućnost manipulacije. Tako se nedavno pojavio slučaj u kojem je osuđenik zatražio od odgovorne osobe Azila za napuštene pse u Osijeku (mjesto izvršenja) da ne dolazi raditi, a kao protuuslugu je ponudio da će promijeniti stolariju na zgradi. Odgovorna osoba u pravnoj osobi je na ponudu pristala te je u službene evidencije unosila neistinite podatke o broju odrađenih sati rada za opće dobro.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Ž.Kudrić, *Odgoda i prekid izvršavanja rada za opće dobro*, www.notarius.hr, 07. prosinca. 2022., str. 1.

¹⁰⁶ Čl.152.g st.1. PZ-a

¹⁰⁷ Čl.152.g st.2. PZ-a

¹⁰⁸ Čl.152.h PZ-a

¹⁰⁹ *Jutarnji list*, www.jutarnji.hr, 07. prosinca 2022.

Gledajući s pravnog aspekta time izrečena sankcija zapravo nije izvršena budući da osuđenik nije odradio određene sate rada za opće dobro te bi sukladno članku 34.st.3 Prekršajnog zakona trebao biti upućen na izvršavanje zatvorske kazne. No ukoliko bi slučaj promatrali u odnosu na samu svrhu rada za opće dobro, a to je vraćanje duga zajednici, možemo reći da je svrha ispunjena – osuđenik je poboljšao tehničke uvjete azila.

Budući da u izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku ne sudjeluju Probacijski uredi kao osiguravatelji da će rad za opće dobro biti izvršen kao moguće rješenje za njegovo izvršenje, u vrijeme suvremenih tehnologija, nameće se elektronički monitoring.¹¹⁰

4.6. Evidencija izvršavanja rada za opće dobro

Pravna osoba za svakog pojedinog osuđenika vodi evidenciju o izvršavanju rada za opće dobro (vidi prilog IV.) te je dostavlja nadležnom sudu izvršenja.¹¹¹

4.7. Registar neplaćenih kazni i uskrata dokumenata

Zakonom se prekršitelje motivira na dobrovoljno plaćanje novčanih kazni i to na dva načina. Jedan od njih je da ukoliko se kazna plaća na licu mjesta ista se plaća s umanjnjem od 50%¹¹², što znači da će prekršitelj prometnog prekršaja umjesto kazne od 66,36 eur istu platiti 33,18 Eur i to sada isključivo putem POS uređaja.¹¹³

Drugi način je da se kazna podmiri odmah po primitku odluke o prekršaju kojom je izrečena novčana kazna, bez ulaganja prigovora i u tom slučaju ona iznosi 2/3 kazne odnosno 75% od propisane kazne za određenu vrstu prekršaja.¹¹⁴

¹¹⁰ Dragičević Prtenjača, Marta; Gracin, Dijana; Elektronički monitoring u suvremenom kaznenom pravu i Hrvatskoj – alternativa kazni zatvora i panceja za prenapučenost zatvora ili samo još jedan od načina nadzora izvršavanja sankcija i mjera // Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 58 (2021), 3; str.752

¹¹¹ Čl.152. PZ-a i Čl. 5. Pravilnika

¹¹² Čl.245.st.1. PZ-a

¹¹³ <https://mup.gov.hr/vijesti-8/placanje-kazne-za-pocinjene-prekršaj-na-ruke-policijskom-sluzbeniku-odlazi-u-povijest>

¹¹⁴ Čl.152. st.3. i Čl.183. st.2. PZ-a

Dana 1. siječnja 2014. godine ustrojen je Registar izrečenih, a neuplaćenih novčanih kazni¹¹⁵ u koji su zavedene sve one osobe koje nisu podmirile novčane kazne. Tim osobama će se uskratiti izdavanje vozačke dozvole ili produljenje njene valjanosti te će im se onemogućiti registracija/produljenje registracije motornog vozila.¹¹⁶

Osim navedenih dokumenata, sukladno posebnim propisima, osobama iz Registra se mogu uskratiti i drugi dokumenti no ne smiju se uskratiti potvrde iz evidencija koje se tiču osobnih prava, onih koje služe slobodi kretanja, ostvarivanju prava iz rada, mirovinskog i socijalnog osiguranja ili čijim bi se neizdavanjem ugrozilo zdravlje ili sigurnost osoba.¹¹⁷

5. STATISTIČKI POKAZATELJI IZRICANJA NOVČANE KAZNE KAO SANKCIJE I ISKUSTVA U PRIMJENI RADA ZA OPĆE DOBRO

Prema Priopćenjima državnog zavoda za statistiku u razdoblju od 2017.-2022. godine¹¹⁸ vidljiv je rast kako broja maloljetnih počinitelja koji su proglašeni krivima (rast od 13,9% u odnosu na 2021. godinu) tako i broja punoljetnih počinitelja koji je od 2021. godine ponovo u blagom porastu te je tako 2022. godine za 6,5% veći. Što se tiče pravnih i odgovornih osoba proglašениh krivim taj broj je u izrazito velikom porastu u odnosu na prethodne godine i iznosi 52,3% više nego 2021. godine.

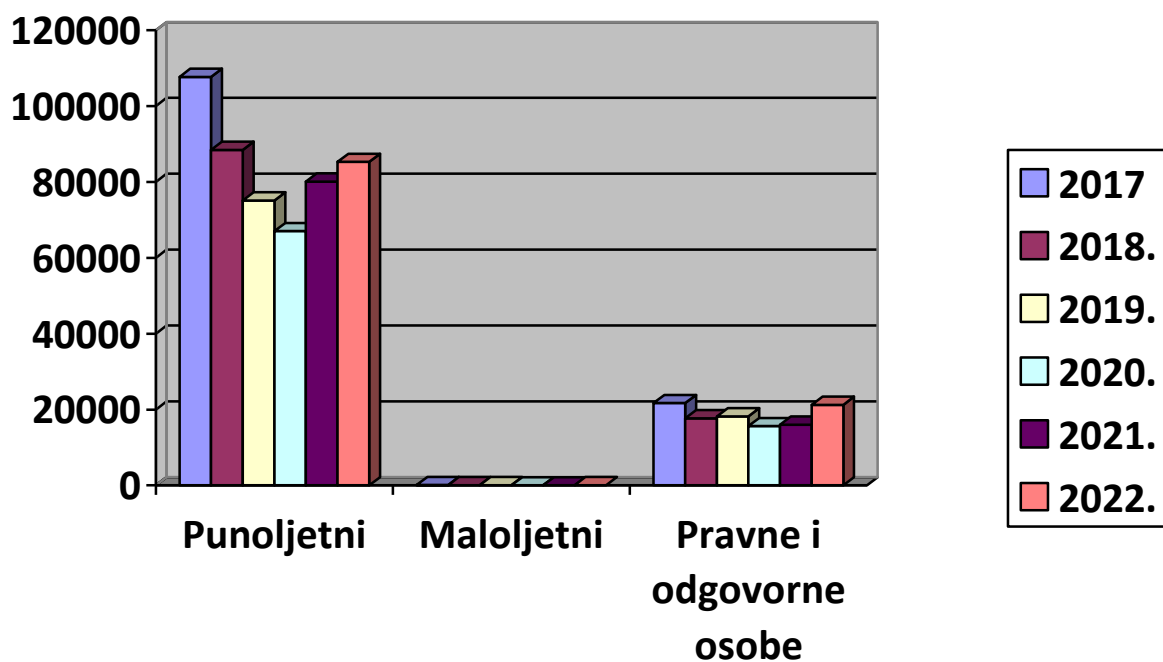
¹¹⁵ Pravilnik o prekršajnoj evidenciji i registru neplaćenih kazni, Narodne novine, broj: 1/14

¹¹⁶ Čl.152.j st.1. PZ-a

¹¹⁷ Čl.152.j st.2. PZ-a

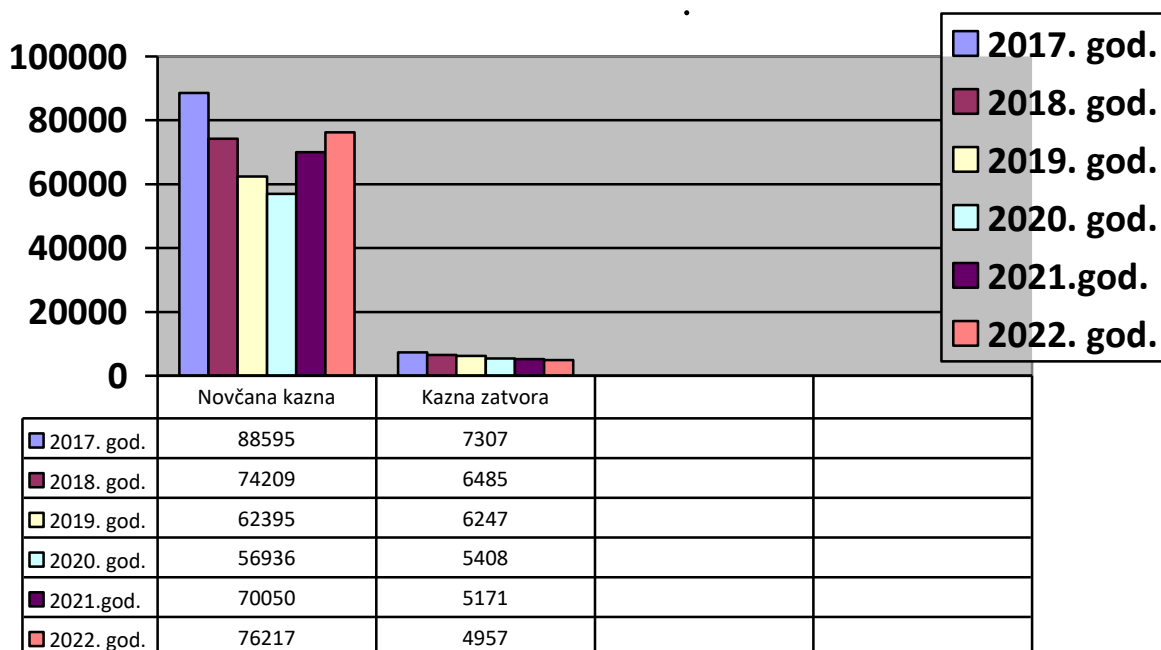
¹¹⁸ Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Grafikon 1, Počinitelji prekršaja koji su proglašeni krivima u razdoblju od 2017.-2022. godine

Što se tiče izrečenih sankcija novčane kazne imaju primat pred kaznom zatvora. Međutim iz prethodno spomenutih Priopćenja Državnog zavoda za statistiku nije vidljivo koliko se novčanih kazni naplaćeno, a koliko ih je zamijenjeno radom za opće dobro, za razliku od Priopćenja počinitelja kaznenih djela gdje je jasno vidljivo u koliko se slučajeva isti izrekao.

Grafikon 2, Novčana kazna i kazna zatvora izrečena punoljetnim počiniteljima prekršaja u razdoblju od 2017-2022:

Nadalje iz statističkih izvješća vidljivo je kako se vrsta prekršaja za koje su okrivljene pojedine skupine ne mijenja. Tako se u periodu od 2017.-2022. godine najveći broj prekršaja punoljetnih počinitelja odnosio na sigurnost prometa na cestama, a kod maloljetnih osoba je to javni red i mir. Pravne osobe i u njima odgovorne osobe činile su najviše gospodarskih prekršaja.

Dok su podatci o naplati novčanih kazni i propisivanju rada za opće u prekršajnom postupku nedostupni, izvješća o radu probacijske službe se redovno (jednom godišnje) podnose Hrvatskom saboru. Tako je iz izvješća o radu probacijske službe za 2018. godinu vidljivo da su osobe uključene u probaciju (osobe osuđene u kaznenom postupku) u 2018. godini odradile ukupno 568 000 sati rada za opće dobro, čija vrijednost skoro u cijelosti pokriva trošak rada cjelokupne probacijske službe te su tako uštedena značajna sredstva u državnom proračunu koja su se preusmjerila u provođenje drugih aktivnosti za daljnja poboljšanja. Broj odradenih sati u 2019. godini bio je 609.898 sati, a u 2020. godini isti se smanjio na 410.837 sati. U 2021. godini izvršeno je ukupno 546.673 sati rada za opće dobro od kojih je većina izrečen kao zamjena za kaznu zatvora dulju od 6 mjeseci, kao što je i slučaj

u svim prethodnim godinama. ¹¹⁹ Smanjenje broja odrađenih sati možemo pripisati situaciji u kojoj se našao cijeli svijet – pandemija Covid-19.

¹¹⁹ Informacije su dostupne na: <https://mpu.gov.hr/vijesti/izvjesce-o-radu-probacijske-sluzbe-za-2018-predstavljeno-hrvatskom-saboru> (1.5.2023.)

6. ZAKLJUČAK

Institut rada za opće dobro uveden je u zakonodavstva mnogih država pa tako i u naše kazneno i prekršajno zakonodavstvo. Iako je u kaznenom pravu alternativa i za zatvorske kazne (s ciljem smanjena broja zatvorenika, a samim time i financijskih troškova države te s ciljem umanjena negativnih učinaka zatvora koje isti ima na samu osobu osuđenika poput izopćenosti, stigmatizacije.....), u prekršajnom pravu to nije slučaj. Naime, rad za opće dobro u prekršajnom pravu je isključivo zamjena za neplaćenu novčanu kaznu koja se nije naplatila niti prisilnim putem odnosno možemo reći da je to način vraćanja duga zajednici kojim se ujedno želi i ukazati na društveno neprihvatljivo ponašanje.

Budući da se rad za opće dobro kao alternativna sankcija u prekršajnom postupku može izreći isključivo kao zamjena za nenaplaćenu novčanu kaznu možemo se pitati je li on sankcija isključivo za siromašne tj. one osobe koje nemaju ili imaju mala primanja i ne mogu platiti novčanu kaznu niti se ista može prisilno naplatiti. Kako iz Izvješća Državnog zavoda za statistiku nije vidljivo koliko je nenaplaćenih novčanih kazni izrečenih u prekršajnom postupku zamijenjeno radom za opće dobro, za razliku od izvršavanje rada za opće dobro u kaznenom postupku koje se redovito prati od strane Probacijskih ureda, postavlja se pitanje i da li je institut rada za opće dobro u prekršajnom postupku u pogledu kontrole njegova izvršavanja zapostavljen od strane zakonodavca. Tako smo vidjeli da je bilo slučajeva kada osuđenici nisu izvršavali rad već im je isti pisan kao odrađen. Obzirom da je u kazneno zakonodavstvo 2019. godine uvedena mogućnost elektroničkog monitoringa isti bi se mogao primijeniti i kao način kontrole izvršavanja rada za opće dobro u prekršajnom postupku.

Daljnji razvoj instituta rada za opće dobro mogao bi ići i u smjeru propisivanja istog kao samostalne kazne, a ne isključivo alternativne, i to u onim slučajevima kada bi prekršitelji bili učestali ponavljači prekršaja koji ne plaćaju novčane kazne. Osim što bi prekršitelji bili brže kažnjeni budući da ne bi moralo proteći više od dvije godine koliko je potrebno da se nenaplaćena novčana kazna zamijeni radom za opće dobro čemu možemo pridodati i samo trajanje postupka zamjene novčane kazne radom za opće dobro, izbjegli bi se i dodatni troškovi provođenja prisilne naplate kod nadležnog tijela (Financijske agencije).

Na kraju možemo reći da je pravni okvir odnosno regulacija samog instituta rada za opće dobro u našem prekršajnom zakonodavstvu relativno dobar međutim postoji i određeni prostor za daljnji razvoj.

7. LITERATURA

1. Josipović I., Tripalo D., Korotaj G., Klarić G., Rašo M., Komentar prekršajnog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2014.
2. Kudrić Ž., Institut rada za opće dobro u prekršajnom postupku, dostupno na www.notarius.hr
3. Kurtović Mišić A., Krstulović Dragičević A., Pravno uređenje i primjena rada za opće dobro nakon reforme materijalnog i izvršnog prava alternativnih sankcija, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 64. No. 5-6, 2014., dostupno na <https://hrcak.srce.hr/132625>
4. M. Škorić, Z. Kokić Puce: Nova uloga rada za opće dobro na slobodi Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 16, broj 2/2009, str. 687-709
5. K. Novak Hrgović, S. Nikšić, Najčešće pogreške u primjeni materijalnog prekršajnog prava, Zagreb, studeni 2016.
6. Tot, Boris, Alternativa kazni zatvora – rad za opće dobro na slobodi, UDK: 343.244, siječanj 2007., dostupno na <https://policijska-akademija.gov.hr>
7. Dragičević Prtenjača, Marta; Gracin, Dijana; Elektronički monitoring u suvremenom kaznenom pravu i Hrvatskoj – alternativa kazni zatvora i panceja za prenapučenost zatvora ili samo još jedan od načina nadzora izvršavanja sankcija i mjera // Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 58 (2021), 3; 743-762

*

1. Kazneni zakon, Narodne novine, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22
2. Pravilnik o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku, Narodne novine, broj: 71/13.
3. Prekršajni zakon, Narodne novine, broj: 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, 114/22
4. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj: 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
5. Zakon o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom u prekršajnom postupku, Narodne novine, broj: 75/09, 39/13
6. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 13/20, 80/22

7. Zakon o prekršajima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 41/2007, 18/2012, 36/2014, 81/2015, 65/2020
8. Zakon o prekrških (ZP-1), ww.uradni-list.si
9. Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, NN broj: 68/18, 02/20, 46/20, 47/20, 83/20, 133/20

*

1. DZS, Počinitelji prekršaja prema vrsti prekršaja, Državni zavod za statistiku, <https://dzs.hr>
2. Glas Slavonije, www.glas-slavonije.hr
3. Jutarnji list, www.jutarnji.hr
4. Konačni prijedlog Prekršajnog zakona Vlade Republike Hrvatske, www.vlada.gov.hr.
5. Primjena prekršajnog zakona i ostalih propisa s područja prekršajnog prava u Republici Hrvatskoj, www.pravo.unizg.hr
6. Rad za opće dobro u prekršajnom postupku, <https://gov.hr/moja-uprava/pravna-drzava-i-sigurnost/pravna-zastita/rad-za-opce-dobro-u-prekrsajnom-postupku/1819>
7. Tablica sklopljenih ugovora ROD- <https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-6366/iz-pravosudnog-sustava-6372/rad-za-opce-dobro-u-prekrsajnom-postupku/6165>

PRILOZI

Prilog I. Ugovor o postojanju zajedničkog interesa za izvršavanje rada za opće dobro ¹²⁰

Ministarstvo pravosuđa i uprave, sa sjedištem u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 49, zastupano po ministru dr. sc. Ivanu Malenici (u daljnjem tekstu: Ministarstvo)

i

_____, sa sjedištem
(Naziv pravne osobe s kojim je upisana u propisanu evidenciju-registar),
u _____, zastupana po _____
(dužnost i ime i prezime)
(u daljnjem tekstu: poslodavac),

na temelju odredbe članka 152.a stavka 2. Prekršajnog zakona („Narodne novine“, broj 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18 i 114/22), sklopili su u _____, dana _____,

UGOVOR o postojanju zajedničkog interesa za izvršavanje rada za opće dobro u prekršajnom postupku

I.

Ugovorom za izvršavanje rada za opće dobro u prekršajnom postupku uređuju se međusobna prava i obveze ugovornih strana te uvjeti pod kojima se izvršava rad za opće dobro.

II.

Rad za opće dobro besplatan je i ne smije služiti postizanju dobiti.

III.

Pri izboru vrste, mjesta i vremena izvršavanja rada za opće dobro, nastojat će se ostvariti svrha izricanja prekršajne sankcije, vodeći pri tom računa o zdravstvenom stanju, stručnoj spremi, stečenim znanjima i vještinama osuđenika.

¹²⁰ <https://mpu.gov.hr>

IV.

Na temelju ovog Ugovora, nadležni općinski sud prema mjestu prebivališta osuđenika (u daljnjem tekstu: sud izvršenja), naredbom će uputiti osuđenika na rad za opće dobro, te odrediti naziv i sjedište pravne osobe (poslodavca) u kojoj će osuđenik izvršavati rad, vrstu rada koju će osuđenik izvršavati, broj sati rada, početak rada i rok u kojem se rad ima izvršiti.

Jedan primjerak naredbe dostavlja se poslodavcu.

V.

Poslodavac će rasporediti osuđenika na rad u skladu s njegovim psihofizičkim sposobnostima i osobnim prilikama.

Rad za opće dobro izvršava se na način koji osuđeniku jamči poštivanje ljudskog dostojanstva, temeljnih prava i sloboda te privatnosti.

Za vrijeme izvršavanja rada za opće dobro, Ministarstvo će osigurati osuđenika od trajnog invaliditeta i slučaja smrti zbog nezgode na radu.

VI.

O odgodi ili prekidu izvršavanja rada za opće dobro, sud izvršenja, na temelju molbe osuđenika, donosi rješenje koje će dostaviti poslodavcu.

VII.

Poslodavac će izvijestiti sud izvršenja o izvršenom radu za opće dobro ili o zanemarivanju rada osuđenika.

VIII.

Poslodavac je dužan voditi evidenciju o broju sati rada koje je osuđenik odradio, te je dostaviti nadležnom sudu izvršenja.

IX.

U odnosu na radno vrijeme, odmor u tijeku rada, dnevni i tjedni odmor i uporabu osobnih zaštitnih sredstva na radu, poslodavac se obvezuje primjenjivati opće propise.

X.

Ovaj Ugovor sklopljen je na neodređeno vrijeme.

XI.

Ovaj Ugovor smatra se raskinutim, podnošenjem pisanog otkaza drugoj ugovornoj strani.

Poslodavac je dužan omogućiti osuđenicima koji izvršavaju rad za opće dobro, da ga izvrše u izrečenom trajanju i u slučaju raskida ugovora od ugovornih strana.

XII.

Ugovorne strane vlastoručnim potpisom potvrđuju prihvaćanje svih prava i obveze utvrđenih Ugovorom.

XIII.

Ovaj Ugovor sastavljen je u 2 (dva) istovjetna i jednako valjana primjerka, od kojih svaka ugovorna strana zadržava jedan primjerak.

MINISTAR PRAVOSUĐA I UPRAVE

dr. sc. Ivan Malenica

(Puni naziv pravne osobe)

(dužnost osobe ovlaštene za
zastupanje pravne osobe)

(ime i prezime osobe)

Prilog II. Obrazac Naredbe o upućivanju na izvršavanje rada za opće dobro (čl.152.c. st.3. PZ) ¹²¹

REPUBLIKA HRVATSKA	
PREKRŠAJNI SUD U	
	Broj:.....
NAREDBA	
Prekršajni sud u, po sucu tog suda, uz sudjelovanje zapisničara....., u postupku izvršenja protiv osuđenog, zbog prekršaja iz članka.....Zakona....., na temelju članka 152.c stavka 3. Prekršajnog zakona (NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18) u vezi sa člankom 4. stavkom 1. Pravilnika o izvršavanju rada za opće dobro u prekršajnom postupku (NN 71/13),(datum donošenja naredbe)	
naredio je	
1. Osuđeni/a(ime, prezime i osobni podaci), uz njegov/njezin pristanak upućuje se na izvršavanje rada za opće dobro u(naziv i sjedište pravne osobe u kojoj će osuđenik izvršavati rad za opće dobro), na poslove.....(navesti vrstu rada koju će osuđenik izvršavati).2. Osuđeni/a.....je dužan/na započeti s radom za opće dobro dana3. Osuđeni/a jesati rada, određenih rješenjem.....(navesti naziv suda koji je donio rješenje o zamjeni te broj i datum rješenja), obvezan/a odraditi u roku	
U(mjesto i datum)	
Zapisničar/ka:	Sudac/sutkinja:

¹²¹ Josipović I., Tripalo D., Korotaj G., Klarić G., Rašo M., Komentar prekršajnog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2014, str. 577

Prilog III. Zapisnik o uzimanju izjave od osuđenog (čl.152.c. st.2. PZ) ¹²²

Zapisnik o uzimanju izjave od osuđenog o pristanku na rad za opće dobro te uručivanju naredbe o upućivanju na izvršavanje rada (čl. 152.c st. 2. PZ)

ZAPISNIK

o uzimanju izjave od osuđenog/ice.....(ime i prezime) o pristanku na rad za opće dobro te uručivanju naredbe o upućivanju na izvršavanje rada.

Prisutni:

Pristupa pozvani(ime i prezime, osobni podaci) te se:

upoznaje sa sadržajem te svojim pravima i obvezama u vezi s radom za opće dobro, upozorava na dužnost obavještanja suda, bez odgode, o promjeni prebivališta, upozorava da će sud izdati naredbu o upućivanju na izdržavanje zatvora prema rješenju.....(navesti broj i datum rješenja o zamjeni) ako svojom krivnjom u cijelosti ili djelomično ne izvrši rad za opće dobro u određenom mu roku,

upoznaje sa sadržajem naredbe te svojim pravima i obvezama pri izvršavanju rada za opće dobro.

Nakon toga osuđenik/ica, na temelju članka 152. c stavka 2. Prekršajnog zakona (NN.....), svojevoljno i bez prisile daje sljedeću

izjavu:

pristajem na rad za opće dobro na temelju odluke o prekršaju.....(navesti naziv tijela koje je donijelo odluku te broj i datum odluke).

Osuđeniku/ci se uručuje naredba o upućivanju na izvršavanje rada za opće dobro.

Potpis osuđenika/branitelja (ako ga ima)

Zapisničar/ka

Sudac/sutkinja

¹²² Josipović I., Tripalo D., Korotaj G., Klarić G., Rašo M., Komentar prekršajnog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2014, str.580

Prilog IV. Evidencijski list (evidencija o broju odrađenih sati) ¹²³

Primjer evidencijskog lista:

(naziv i sjedište ustanove/pravne osobe/tijela javne vlasti)

EVIDENCIJA O BROJU ODRAĐENIH SATI RADA ZA OPĆE DOBRO

Ime i prezime osobe uključene u probaciju: _____ OIB: _____

Rješenje o upućivanju na rad, KLASA: _____, URBROJ: _____, od _____ godine

Ime i prezime osobe koja vodi evidenciju: _____

Redni broj	Datum	Vrijeme rada		Broj odrađenih sati rada	Opis poslova
		Navesti sat početka rada	Navesti sat završetka rada		

UKUPAN BROJ SATI _____

Opisati odnos osobe uključene u probaciju prema radu:

Odgovorna osoba

U _____, _____

(potpis)

¹²³ <https://mpu.gov.hr>

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisala završni rad pod naslovom:

Rad za opće dobro u prekršajnom pravu kao alternativa novčanoj kazni

i da sam njegov autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (bilo da su u pitanju mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni ili popularni članci) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Martina Rukavina, v.r.

Zagreb, 2023.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Martina Rukavina pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Martina Rukavina, v.r.